

पयन् लोकत्रयमनेन स्मरित् । एतासां व्याहृतीनां महिमा भूयादिति । भूर्भुवः-
 स्वःशब्देन ब्रह्मक्षत्रविशो वा आत्मप्रज्ञापशवो वा । सर्वे मद्गशा भूयासुरिति
 प्रार्थयन्नग्नीनादध्यादित्यर्थः ॥ का° [४. १. १७.] इध्मपूर्वार्धं गृहीत्वा द्यौरिव भूमेत्या-
 हति । देवा इज्यन्ते यस्यां पृथिव्यां सा देवयजनी तथाविधे हे पृथिवि तस्यास्ते
 तव पृष्ठे देवयजनयोग्यायास्तवोपरि । अन्नादमन्नस्य हुतस्यात्तारमग्निं गार्हपत्या-
 दिव्रपमादधे स्थापयामि । किमर्थमन्नाद्याय । अन्नं च तदाद्यं च तस्मै आद्यस्यान्न-
 स्यात्तु योग्यस्यान्नस्य सिद्ध्यर्थम् । आहिताग्न्यादित्वात्परनिपातः [पा° २. २. ३७.] ।
 यद्वान्नस्याद्याय भक्षणाय । यस्याः पृष्ठेऽग्निमाधाय भूम्ना द्यौरिव भूयासमिति शेषः ।
 बहोर्भावो भूमा तेन । यथा द्यौर्नक्षत्रवद्भुवेन बह्वी । एवं पुत्रपश्चादिभिर्बहुभू-
 यासम् । वरिष्णा पृथिवीव भूयासम् । उरोर्भावो वरिमा तेन । यथा पृथिवी
 उरुत्वेन सर्वप्राणिनामाश्रयभूतो भूयासम् । यद्वा पूर्वार्धस्यायमर्थः । किम्भूतमग्निं
 भूम्ना द्यौरिव वर्तमानम् । यथा द्यौर्नक्षत्रादिवद्भुवेन युक्ता तथा ज्वालावद्भुवेन
 युक्तं । किं च । वरिष्णा पृथिवीव स्थितम् । यथा पृथिवी सर्वप्राण्याश्रयत्वत्वेन
 श्रेष्ठत्वेनोपेता । तथा सर्ववस्तुशोधकत्वत्वेन श्रेष्ठत्वेनोपेतम् । अत एव वाचि-
 द्विधिवाक्ये अग्नये पावकायित्याम्नातम् ॥ ५ ॥

आयं गौः पृश्निर्क्रमीदसदन्मातरं पुरः ।

पितरं च प्रयत्स्वः ॥ ६ ॥

का° [४. १. १८. १९.] आयं गौरिति चोपतिष्ठते सर्पराज्ञीभिर्दक्षिणाग्निमादधाती-
 ति । आयं गौरित्यादीनां तिसृणामृचां सर्पराज्ञीति नामधेयम् । सर्पराज्ञी कद्रुः
 पृथिव्यभिमानिनी । तथा दृष्टत्वात् ताभिर्ऋग्भिराहुवनीयमुपतिष्ठते ततो दक्षिणा-
 ग्निमादध्यादिति सूत्रार्थः । गायत्रस्तृचः । अग्निः परावरत्वेण स्तूयते । अयं दृश्य-
 मानोऽग्निः आ अक्रमीत् सर्वत आहुवनीयगार्हपत्यदक्षिणाग्निस्यानेषु सर्वतः क्र-
 मणं पादविक्षेपं कृतवान् । किम्भूतोऽग्निः । गहृतीति गौः । यज्ञनिष्पत्तये तत्त-
 द्यजमानगृहेषु गत्वा । गमेर्डीप्रत्ययः [उ° २. ६६.] । तथा पृश्निः चित्रवर्णः । लो-
 हितशुक्लादिवद्भुविधज्वालोपेतः । आक्रमणमेवाह । पुरः प्राच्यां दिशि मातरं